

TELJESSÉG AZ ÉPÍTÉSZETBEN ÉS A MŰVÉSZETEKBEN NAPLÓRÉSZLETEK A STEINER ÉPÍTÉSZETI KONFERENCIÁRÓL

Salamin Ferenc

Szervező: Nagy-Britanniai Antropozófiái Társaság Művészeti Csoportja, 2013. Július 11-14. Emerson College, East Sussex, Anglia
<http://architecturesteiner.com>

Forest Row falutól kb. 500 méterre a tájban, tanyák, lakóházak között, egy régi fehér villa és néhány öreg melléképület között indult a Steiner tanításán nyugvó művészeti iskola a hatvanas években. Új épületei néhány évtized alatt több lépcsőben épültek, Asmussen, vagy német antropozófus építészeti hatásokkal, néha szerencsétlen tömeggel és részletekkel. A park nagyon jó, a régi műhelyek is, a fehér villa a parkkal Järnára emlékeztet.

Részlet a konferencia tájékoztatójából: *„Túlságosan ismerjük jelen helyzetünket: a világ, beleértve a saját életünket is, a teljes széttöredezettség felé halad. Mint tervezők – a kollégákkal, a közönséggel és különösen a diákokkal együtt – szeretnénk feltárni, miként lehet létrehozni egy épületet a teljesség szelvében. Olyan tereket vizsgálunk – legyen az külső vagy belső – melyek hordozzák az „egész” érzetét, és hozzájárulnak egy nagyobb „egész” létezéséhez. Szeretnénk mindezt Rudolf Steiner tudásával végigvinni.”*

Program:

reggel: fél óra euritmia; izgalmas, csoportalkotó mozdulatok • napközben: fél óra kórus, néhány egyszerű kánon betanítása,

az együtt éneklés élménye • délelőtt: fő előadások, műhelymunkák • délután: előadások (elődök öröksége, építészek saját munkái), műhelymunkák • este: fő előadások (nevesebb építészek és tájépítészek bemutatója, az angol szervezők saját munkái)

Résztevők (néhányan, akikkel beszéltem): Hatvan fő. Építész, művész, diák és egyéb érdeklődő. Tizennyolc országból, Európán kívül fülöp-szigeteki, chilei, amerikai származású, valamint ausztrál kollégák. Tony Cooper építész (Anglia): a 70-es években az Emersonban kezdte saját építész-irodával, később tanított Canterburyben, Bonnban, Düsseldorfban, majd Kijevben, az építészkaron. Lothar Haasis (Anglia): német származású angol építész, a Camphill mozgalomban dolgozott sokáig. Espen Tharaldsen építész (Norvégia): a konferencia egyik fő előadója, 65 évesen is fiatalos, vidám, energikus, a beszélgetésekben biztató, előremutató. Vezetéregyéniség, a csoport lehetséges irányadója a nagy öregek után. Sok évet tanított, könyvet írt Steiner-ről, most dolgozik egy másikon. Minden, a változásokra reflektáló új gondolatot támogat, az antropozófus építészet folyamatos megújításáról beszél: *„a Steinert másoló építészet halott építészet.”* Christopher Amundin építész (Svédország): mostanában nincs munka, az Asmussen iroda tagjai építészeti hivatalokban dolgoznak, hogy megéljenek. Ő Järnában az ajándék- és könyves-

boltot vezeti. Christopher Day építész (Anglia): az egyik legnagyobb antropozófus építész, saját erőből készült épületek, iskolák, házak stb., valamint teoretikus-gyakorlatias könyvek állnak mögötte, mindenki tiszteli és szereti. Luigi Fiumara építész (Olaszország): olasz építész, tíz évig volt a Goetheanumban, tanít Ukrajnában és Moszkvában. David Tasker mérnök (Anglia): dolgozott a Prince of Wales Intézetben, amikor a City Farm fogadóépületet csináltak a diákokkal Spitalfield-ben. Pieter van der Ree építész (Hollandia): tervez és tanít, könyvet írt 2000-ben az organikus építészet-ről és azonos témájú vándorkiállítást szervezett. *„Az organikus építészet akkor virágzik, ha összecseng az aktuális szükséglettel.”* Továbbá Richard Coleman, Dr. Margaret Colquhoun, Peter Clegg, Filip Henley, Nicolas Pople, Sarri Tapales, Christian Thal-Jantzen, Sebastian Tombs, Sarah Wigglesworth.

Előadások (válogatás):

Espen Tharaldsen: *Falak, amelyek nem falak* • Tharaldsen 1968-ban volt először az Emersonban diákként, akkor mindenki fehér dobozokat tervezett a világban. Ők is megírták a maguk kiáltványát (mint minden rendes diák), ők a fehér dobozok ellen. Az antropozófia a fehér dobozok ellen is volt. Negyvenöt év alatt a helyzet megváltozott. Miattunk? Az antropozófia miatt? Csak kis részben. Az I. háború utáni internacionalista stílus, a háború és a nemzeti ellenében,



a fehér doboz racionalizmusát hozta. (Steiner: *a Templom az ember, fontos a lélekkel és a felső szellemmel való kapcsolat*.) A II. világháború óta fontos a falak ledöntése (pl. Pink Floyd: *The Wall*). A posztmodern a háború utáni építészet. Ma az étellel teli építészet térhódítása jellemző (pl. Gehry). Fontos: a lélek találkozása a szellemmel. Az Idő Szellemének változása, ezt kell megérteni és az építészetbe beépíteni. Ma nincsenek falak, csak meg kell érteni a lélek és az idő összecsengését, ma már az antropológia a fő építészeti irányzatok része!

Sunand Prasad (indiai származású angol építész, szülei Ghandival dolgoztak): *Az Egész és a Részek* • Az ismert Gandhi-ház: egyszerű, puritán, nemes, vidéki „kunyhó”. Gyógyító környezet, közös vágyunk a Föld rendbetétele. Ezt képviseli Gandhi háza. Ma ehelyett az épület gyártmánykatalógus és specifikáció. Pl. Zaha Hadid sportszarnokánál 6000 tonna acéllal 3800 néző befogadása, míg egy másik mai sportszarnoknál 1800 tonna acéllal 6000 néző befogadása. A ma jelmondata: vásárolj!

Pieter Van der Ree: *Az organikus építészetet a teljességből kell megalkotni* • Az 1960-as években az organikus építészet újjáéledése jellemző. 2000-tól a mozgalom megtorpant, előtérbe került az ökológus építés. Az organikus építészetnek meg kell újulnia, a ma igényeit kell figyelembe vennie és újra virágzás lesz. Mi a ma kérdése az építészethez, és tudunk-e válaszolni rá? Az

organikus építészeten kívüli építészek avval azonos, vagy jobb eredményeket érnek el a világban. Hova vezetnek a ma technikai lehetőségei, a számítógépes design?

Salamin Ferenc: *Makovecz és az Angyalok (Elődök hagyatéka sorozat)* • „... Kezdetől azt az egy épületet szerettem volna megépíteni, amely az emberiség kezdete előtt már állt a világban, a kezdetek világában, mint sugárzó, valóságos kép, az igazi otthon, az Aranykor eleven Háza...” (Makovecz Imre)

Igen. Makovecz szoros kapcsolatban volt a nem látható világ eseményeivel, lényeivel. Építészében használta a történelem előtti idők erőit, a történelem eseményeit, a szellemvilág lényeinek erejét, az angyalok segítő figyelmét. Rájuk hagyatkozva teremtette meg épületeit, melyekben a „lehetett volna” világát ültette át a valóságba.

Műhelymunka (válogatás):

Christopher Day: *A Fehér Villa és a fő oktatási épület közötti központi tér vizsgálata* • A csoport kb. 8 főből állt, angol, skót, dán, spanyol, svéd, magyar résztvevőkkel. A program három délelőttre szólt. A műhelymunka során a tér lelki és fizikai érzékelésével, térrészek és mozgások meghatározásával, hangulatok feltérképezésével foglalkoztunk, amit hangulattérképen is megrajzoltunk. Mit sugall most a tér, mit mond nekünk a két épület közötti terület (segítsetek, csináljatok valamit!), és erre milyen térbeli, burkolati, kertészeti válaszokat javasolunk.

A szabad formálású, a lélekre hatni vágyó építészet elterjedt, sőt a világ építészetének fő vonulata, melynek része az antropológus építészet is. Ennek ellenére (vagy éppen ezért) a Steinert követő építészeti helyzete nehezedik, kevés a munka, visszaszorul az antropológus orientált tevékenység és az azt kiszolgáló építészet. Szellemi elbizonytalanodás érzékelhető, a nagy öregek távozása után (Alberts, Asmussen, Makovecz, Rex Raab, John Wilkes).

Kevés információ jut ki Magyarországról (nyelvi nehézségek még mindig!), és főleg Makoveczról, amit nagyon várnának, érzésem szerint szinte kiéhezve. A meglévő angol nyelvű könyveket terjeszteni kellene nyugati könyvhálózatokon keresztül, és újakat kellene csinálni Makoveczról, az élő építészeti művelőiről angolul (is). Fontos lenne a honlapjaink minimális angol szöveggel való ellátása. Gerle Jánost sokan emlegették, hiányolták. A nemzetközi kapcsolatokat ismét fel kellene venni. Két-három évente szervezzen konferenciát, és felmerült a szervezők részéről, hogy a következő legyen Magyarországon. Voltak a konferencián német, francia és angol diákok, a vándoriskolások részvétele is fontos lett volna.

Makovecz mesterünk intésére figyeljünk: vegyük komolyan a világban való építészeti megjelenést és a külföldi kapcsolatokat.